

Într-o zi, mergea agale pe cărarea abruptă un nebun zdrențăros, gheboșat și cărunt. Serafim alergă în întâmpinarea lui, îl luă de amândouă mâinile și îl duse la trunchiul de copac, așezându-l la lumină.

– Am venit în anul în care l-au omorât pe țarul Pavel, băigui Grișa, rămas fără dinți. Egumenul ăla al vostru nu m-a lăsat să ajung la tine.

– Iartă-mă, zise cu sfială Serafim, am fost foarte ocupat; mă luptam să dobândesc pacea sufletului.

– Hmm, murmură Grișa, văd că ai smuls și ai ars rădăcina mândriei. E ceva. Uite însă de ce am venit eu: ce vrei să faci, boboc de sfânt sau ce-oi fi tu, în legătură cu vechii credincioși? Îmi aduc aminte discuțiile noastre de la mormântul lui Isidor de parcă ar fi fost ieri. Curând, o să mă duc și eu. Dar ce-o să faci în privința vechilor credincioși?

– Nimic. Nu pot să fac nimic.

Grișa își scutură capul supărat și, jucându-se cu degetele de la mâini, privi în lături, în depărtare.

Cu o expresie de mirare luminându-i chipul, Serafim spuse foarte blând:

– Noi, cei din neamul omenesc, n-am fost meniți să trăim cum trăim. Am ales însă în mod liber acest fel de trai în ceasul în care Adam a ales liber și am pierdut binecuvântata comuniune cu El și cu toate. Acum, că fiecare e de sine stătător, despărțirea completă a introdus în țesătura vieții noastre superioritatea. Nu numai că suntem diferiți cum sunt frunzele unui copac, dar unul dintre noi are o minte mai bună, altul, o dexteritate superioară, altul, un trup mai bun. Fiecare este într-un fel „superior”. Iar fii ai lui Dumnezeu fiind după dreptate, alegem să fim copii vitregi ai Prințului Mândriei. Astfel, inevitabil, în fiecare obște, avem superiori și inferiori. Superiorul este mândru;

Inferiorul îi linge cizmele, dar, uneori, sătul de atâta lins, se revoltă și e omorât. Altminteri, Inferiorul linge cizmele Superiorului atât de bine, încât stăpânul său cade într-un extaz diavolesc, iar el îi sare cu iscusință în spinare. După aceea, el este cel care conduce. Pot chiar să facă schimb de locuri, dar felul de a fi rămâne; felul diavolesc de a fi.

– Praful fastului, rugina mândriei, mormăi Grișa, privind cu asprime pe sub sprâncenele stufoase.

– Pe măsură ce viața trece, amărăciunea se adâncește, continuă Serafim, căci numai dragostea de sus și credința de jos, tinzând fiecare către cealaltă în același timp, pot s-o covârșească. Dragostea este însă batjocorită de ura neputincioasă, prin neascultare; iar credincioșii sunt loviți și călcați în picioare de mândria celor care au puterea.

– Toți ne întoarcem de la fața dragostei și ne desfătăm holbându-ne în ochiul lipsit de viață al ispititorului. Desigur că nu știm nimic despre dragoste; cum putem ști? Și nu vrem să ascultăm de nimeni; cu atât mai puțin de Cel a cărui dragoste se revarsă asupra noastră zi și noapte; de El, care îi iubește pe oameni așa cum sunt; nu cum ne iubim noi unul pe altul, pentru ceea ce părem a fi.

– Da, Maica Biserică ar trebui să-i iubească pe disidenți. Dar și ei trebuie s-o asculte. Fiecare dintre aceste lucruri luate separat nu poate duce decât la o nouă nenorocire, la noi neînțelegeri. Când se vor întâlni cele două curente? Cine poate spune? Însă eu și cu tine trebuie să ne rugăm.

– Nu-mi plac bazaconiile astea noi ale voastre; dar înțeleg, spuse Grișa în silă.

Au mers împreună până la marginea poienii; s-au oprit și s-au uitat unul la celălalt fără să arate vreo urmă de tristețe și fără să zâmbească.

– Nu ne vom mai întâlni de această parte, spuse Grișa și-i dădu mai tânărului bărbat binecuvântarea sa.

Cei trei ani de priveghere pe pietre stârniseră vechea boală a lui Serafim; picioarele umflate îi supurau din nou.

Pentru a se reface, și-a reluat activitatea singuratică de doborâre a copacilor și tăiere a lemnului. Acum însă, practica disciplina tăcerii și era hotărât ca, indiferent ce se întâmpla în timp ce era la lucru, să nu scoată niciun cuvânt în afară de cele ale rugăciunii lui Iisus. Când nu putea să evite întâlnirea cu un călugăr sau cu un țăran care dădea brusc peste el, se pleca până la pământ, cu desăvârșită smerenie, dar nu le răspundea la vorbe și nici măcar la întrebări. Iar ei înțelegeau.

Frunzele mestecenilor se aureau, arțarii aveau pete sta-cojii, cerul era bleumarin deschis. Lemnul de mestecăn este foarte bun pentru foc; făcu un înconjur și își alese cu grijă un pom.

Marele lui topor lovea ritmic lemnul. Sunetul înăbușit, dublat de un zângănit, era purtat până departe de aerul ușor. Ochiul minții sale, pierdut în contemplarea soarelui iubirii, orbea ochii trupești; urechea minții sale, atentă la cuvântul adevărului, asurzea urechile trupești; trupul său, nemaifiind unealta sufletului întunecat, era locul din care sufletul luminos comunică cu duhul într-un șuvoi strălucitor de laudă. Întinzându-se de la pământ la cer, acești stâlpi de foc – întemeiați pe materie – cântă. Focul lor nu pârzolește.

– Ca să vezi, e omul lui Dumnezeu, eu așa socotesc, zbieară lângă el o voce de bețiv. O față uriașă, îmbujorată, cu păr încâlcit și barbă se holbă la el.

– Admiratorii lui slugarnici din toată lumea îi aduc saci grei cu aur și argint; îi ține într-o oală, sub pardoseală, strigă altul, un bărbat îndesat, într-o bluză roșie.

– Haide, părințelule, în colibă să ne dai marfa, ordonă o a treia voce, șuierătoare, în timp ce o mână grea, pistruiată, îl prinse de guler.

În ciuda postului riguros și a celor trei ani de completă inactivitate fizică, Serafim era încă, la patruzeci și cinci de ani, un bărbat înalt, lat în umeri, puternic. În plus, avea cu el toporul, pe când cei trei bărbați erau înarmați doar cu prăjini.

Cel rău, împiedicat în atacurile sale directe, folosea arma cea mai sigură, omul. Fără să întrerupă rugăciunea inimii, Serafim ridică toporul; mâinile sale îl ridicară, fără ca el să-și dea seama.

Ca într-un vis, se văzu preot la altar, cu potirul în mână. Aruncând toporul, își încrucișă brațele și, rămânând tăcut, se concentrează la rugăciune. Omul cu fața îmbujorată luă toporul și, zguduindu-se de râs, aplică în capul sihastrului o lovitură mortală cu coada grea, de lemn. Loviră trupul fără simțire până-l duseră în colibă. Desfăcură podelele și căutară pretutindeni. Nicio lețcaie.

Pe iarba umedă, trupul învinețit și strivit zăcea încovoiat și sângerând. Un stol de păsărele țipa învârtindu-se deasupra lui, atingând aproape trupul cu aripile. Undeva pe aproape, un urs răcnea de parcă avea dureri de moarte. Cuprinși de panică, bărbații o luară la goană în desiș, rupându-și hainele și zgâriindu-și mâinile în rugi în graba lor de a scăpa.

A doua zi dimineața, devreme, cinci călugări l-au găsit pe Serafim acolo unde îl lăsaseră atacatorii; cele trei prăjini ale acestora erau împrăștiate pe aproape. Monahii le-au folosit ca să facă o targă.

Cu craniul fracturat, șira spinării afectată, câteva coaste rupte și tăieturi, zăcu pe moarte la infirmeria văruiată. Isaia a vegheat ceasuri întregi lângă trupul inconștient. „Împărăteasa Cerului, Maica Domnului nostru, oare trebuie ca cei mai răi dintre noi să-i chinuie întotdeauna pe cei mai buni?” Strângându-și buzele, își șterse ochii fără strălucire care văzuseră atâta suferință omenească.

Pe fața vânătă care zăcea nemișcată pe perna aspră, rămase un zâmbet care transmitea o pace desăvârșită.